



GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Förskolepedagogers syn på barngruppens storlek

I relation till deras arbetssätt och förutsättningar för barnens välmående, utveckling och lärande.



*Melina Skog och Stephanie Jubell
Förskolläraryrket*

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå/Avancerad nivå
Termin/år: HT19
Handledare: Panagiota Nasiopoulou
Examinator: Susan Garvis

Nyckelord: barngrupp, barngruppsstorlek, förutsättningar, pedagoger

Abstract

Vi har utfört en kvantitativ studie som med hjälp av en webbenkät undersökt förskolepedagogers syn på barngruppens storlek. Syftet är att synliggöra pedagogernas upplevelser av barngruppens storlek i relation till deras förutsättningar i deras pedagogiska arbete med barnen. Tidigare forskning visar på att större barngrupper resulterar i mindre tid för samspel och kontakt med barnen och kräver striktare strukturer. Mindre barngrupper främjar det pedagogiska arbetet med barnen och ger pedagogerna fler förutsättningar för att uppnå läroplanens intentioner. Vi har med Bronfenbrenners systemteori diskuterat hur vi kan förstå samhällets olika nivåer och de beslut som tas i nivåerna påverkar förskolans verksamheter och vidare pedagogernas arbete.

Resultatet presenteras i tabeller gjorda i verktyget Excel för att ge en tydlig överblick av resultatet som är visuellt enkelt och tydligt att begripa, där eventuella orsakssamband även synliggörs i korstabeller. Vi har valt att analysera ett slumpmässigt urval av pedagogers syn på barngruppers storlek, vilket innebär att vi inte lagt någon egen värdering i vilka förskolor som stått till grund för undersökningen. Vi redogör för och tolkar resultatet samt presenterar de slutsatser vi kommit fram till utifrån de samband vårt resultat gett oss. Vi kopplar resultatet till Skolverkets riktlinjer om barngruppens storlek, där majoriteten av de avdelningar som bidragit till undersökningen haft en betydligt större barngrupp än vad riktlinjerna föreslår. Pedagogerna upplever att barngrupper påverkar deras arbete i verksamheterna och samtliga pedagoger i undersökningen delar in barngruppen i mindre grupper. Övriga resultat och samband presenteras i resultatdelen.

Förord

Vi vill tacka de respondenter som tog sig tiden att svara på vår enkät och bidragit till vår undersökning. Vill också tacka vår handledare för det stöd och den hjälp och uppmuntran vi fått genom vår arbetsgång, samt våra andra kurslärare som gett oss stöd under skrivandet. Vi tackar även Samuel Jubell som har hjälpt oss med vårt arbete i Excel. Vi vill också slutligen tacka varandra för ett gott samarbete, där vi haft många intressanta diskussioner och fått utvecklats i vårt skrivande såväl som i vårt samarbete där vi ständigt uppmuntrat och delgett varandra tankar om studien.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
1 Inledning	3
1.1 Syfte och frågeställningar	4
2 Tidigare forskning	4
2.1 Svenska studier	4
2.2 Internationella studier	6
3 Teoretisk utgångspunkt	7
4 Centrala begrepp	10
4.1 Barngrupp	10
4.2 Pedagoger	10
4.3 Förutsättningar	11
5 Metod	11
5.1 Metodval	11
5.1.1 Enkät som metod	11
5.1.2 Kvantitativ studie	11
5.2 Avgränsning och urval	12
5.3 Genomförande	13
5.4 Analysmetod	14
5.5 Validitet och reliabilitet	14
5.6 Etiska aspekter och avvägningar	15
6 Resultatredovisning och analys	15
6.1 Beskrivande statistisk analys	16
6.1.1 Avdelningarnas organisation	16
6.1.2 Pedagogernas syn på barngrupperna i relation till deras arbete	17
6.2 Efterföljande sambandsanalys	18
6.2.1 Korstabuleringsanalys	19
7 Slutdiskussion	21
7.1 Studien i relation till kommande yrkesroll	21
7.2 Studien i relation till teori och tidigare forskning	21
7.3 Studien i relation till Skolverket	23
7.4 Diskussion kring metod och genomförande	24

7.5 Sammanfattande slutsats.....	24
Referenslista.....	26
Bilagor	28
Bilaga 1	28
Bilaga 2	29

1 Inledning

Vår studie har som syfte att undersöka förskolepedagogers syn på barngruppers storlek i förskolans verksamhet. Under de senaste åren har det förekommit en hel del diskussioner i både media, politik och utbildningssammanhang kring oron om barngruppens storlek i förskolan i relation till förskolepedagogers villkor för arbetet och barnens möjligheter till utveckling och lärande. Även om studier genomförts både nationellt och internationellt är antalet barn i grupper fortfarande ett relativt outforskat område. Tidigare forskning visar att stora barngrupper kräver striktare strukturer och rutiner och ger mindre tid att se till varje barns enskilda behov. I Lpfö18 lyfts vikten av barngruppen i relation till samspelet:

“Barngruppen och samspelet mellan barnen är en viktig och aktiv del i barnens utveckling och lärande i förskolan. Undervisningen ska baseras på såväl att barnen lär tillsammans och av varandra som samspelet mellan vuxna och barn. Alla som ingår i arbetslaget ska därför vara uppmärksamma på alla barns möjligheter till samspel mellan enskilda barn, i barngruppen och med de vuxna.” (Skolverket, kap 1, 2018).

Den reviderade läroplanen (Skolverket, 2018) förtydligar barngruppens roll och vikten av samspel för barns sociala och intellektuella utveckling. Fortsättningsvis betonas vikten av delaktighet i barngruppen. Rollen och det ansvaret som pedagoger och arbetslag i förskolan har är att ge varje barn möjlighet att vara delaktiga, så att de vidare kan samverka både med de andra barnen och med de vuxna på avdelningen. I läroplanen beskrivs det att undervisning skapas genom att barnen samspekar, upptäcker och lär av varandra samt i samspel med vuxna (Skolverket, 2018). Pedagogernas arbete med barngrupperna är därför av stor vikt för att se till att varje barn känner sig delaktig i barngruppen så att samspel kan ske och en god gruppdynamik skapas. Samspel och delaktighet blir således en central del för att barnen ska kunna lära och utvecklas i förskolan. Förskollärare ska ansvara för att varje barn får sina behov tillgodosedda och barnen ska få möjlighet till flera varierande aktiviteter, både inne- och utomhus dagligen. Förskollärarna ska utvärdera och dokumentera barnens utveckling samt utveckla och genomföra pedagogiskt innehåll utifrån läroplanen. Pedagogernas upplevelser av större barngrupper i relation till läroplanens krav problematiseras då förskollärare enligt läroplanen ska ge barnen möjlighet till både delaktighet och inflytande samt samspel och kommunikation med varandra såväl som mellan barn och pedagog (Skolverket, 2018).

Skolverket (2019) presenterar i ett pressmeddelande att de senaste tre åren har gjorts höga satsningar via statsbidrag till kommuner och fristående förskolor. Denna resurs ska användas för att minska och motverka öknings av barngruppernas storlek. Riktlinjer för barngruppernas storlek infördes också för två år sedan motiverat utifrån att mindre barngrupper ökar tryggheten och barnen inte behöver förhålla sig till så många olika relationer. Skolverket (2018) bekräftar även problematiken med för stora barngrupper i många delar av landet. Riktlinjerna för barn 1 till 3 år är 6 till 12 barn per barngrupp, där genomsnittet låg på 12,6 barn år 2018. För barn 4 till 5 år är riktlinjerna 9 till 15 barn per barngrupp där genomsnittet låg på 16,1 enligt ett pressmeddelande om en marginell ökning.

Det är kommunerna själva som bestämmer hur många barn det ska vara i barngrupperna, men att dessa beslut alltid ska grunda sig i barnens bästa. Skolverket antyder att barngruppernas storlek varierar mellan olika kommuner och uppmanar därför till planering och organisation

av barngrupperna för att arbetet ska bli genomförbart, då mindre barngrupper främjar barnens lärande och samspel (Skolverket, 2016).

Vi har genomgående i vår utbildning diskuterat den professionella roll och de ansvar som förskollärare bär. Däribland problematiken som uppstår i att se till varje enskilt barns behov samtidigt som barngrupperna ofta upplevs som stora på få pedagoger, och dessutom i bristen på utbildade förskollärare. Stora barngrupper är något som vi även fått uppleva av egen erfarenhet i vår verksamhetsförlagda utbildning och i vikariat såväl som i samtal med andra som arbetar i förskolan. Även "Förskoleupproret" med över 32 000 medlemmar av pedagoger och vårdnadshavare med flera har uppmärksammat problematiken med bland annat stora barngrupper. Pedagogerna önskar bättre villkor i svensk förskola med fler resurser och mindre barngrupper för att främja arbetet med barnen i förskolan. I en rapport i Lärarnas tidning framkommer det att sju av tio förskollärare upplever att stora barngrupper är det största problemet i deras arbete, enligt en enkät gjord av Lärarförbundet. Lärarförbundets ordförande menar att en minskning av barngrupperna ligger högst upp på listan för att ge förskolan ökad möjlighet till bättre förutsättningar i arbetet samt att det hade gynnat barnens behov och trygghet (Blohm, 2017). Ämnet känns därför ytterst centralt för oss att undersöka då barngruppen och dess storlek är något som dels påverkar vår framtida professionella yrkesroll, men också barnen och deras vardag i förskolans verksamhet.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med vår studie är att undersöka förskole-pedagogers syn på barngruppens storlek i relation till deras arbetssätt och förutsättningar för barnens välmående, utveckling och lärande. Studiens syfte skapar möjlighet att lyfta fram och uppmärksamma pedagogernas egna perspektiv och resonemang kring barngruppernas storlek relaterat till deras dagliga arbete i förskolan. Våra frågeställningar lyder:

- *Vad har pedagoger i förskolan för upplevd syn på barngruppens storlek i relation till barnens lärande och utveckling såväl som deras förutsättningar och arbetssätt?*
- *Vilken relation finns mellan barngruppens storlek och pedagogernas upplevda möjlighet att utföra sitt arbete enligt de strävansmål som finns i läroplanen för förskolan?*

2 Tidigare forskning

I detta avsnitt redogör vi för den tidigare forskning om barngruppens storlek i relation till barnens välbefinnande och pedagogernas arbetssätt som vi anträffat. Forskningen disponeras i två teman: *svenska studier* samt *internationella studier*. Forskningen visar hur barngruppens storlek kan påverka verksamheterna och det pedagogiska arbetet och belyser pedagogernas upplevelser av konsekvenser med stora barngrupper. Dessa konsekvenser berör faktorer som bland annat samspel och kommunikation med barnen och genomförandet av både spontant och planerat innehåll utifrån läroplanen. Den tidigare forskningen utgör en grund för vårt valda syfte och frågeställningar.

2.1 Svenska studier

I forskning som utförts av Sheridan, Williams och Pramling Samuelsson (2014) konstateras det att förskollärare upplever att större barngrupper ökar kravet på striktare strukturer, rutiner

och mindre tid till att se till varje barns enskilda behov. Pedagogerna upplevde det stressfullt att hinna med sitt pedagogiska ansvar. I en senare undersökning av Pramling Samuelsson, Williams och Sheridan (2015) konstaterades det att barngruppens storlek är beroende av kommunens beslut och att storlekarna på barngrupperna varierar i varje kommun. De konstaterade även i studien att förskollärare upplever att när barngruppens storlek ökar så minskar barnens delaktighet och inflytande. Sheridans et al. (2014) genomförda studier visar dessutom resultat på att när barnen i barngrupperna ökar, spenderar pedagogerna mer av sin tid i verksamheten på rutiner och får då betydligt mindre tid till att bilda meningsfulla relationer med barnen, eftersom stora barngrupper kräver striktare form. Studien lyfter också att förskollärare har uttryckt en ökad stress i grupper om fler barn och återigen att de finner svårigheter med att hinna vara i kontakt med och registrera varje barn. Enligt Skolverket (2018) ska undervisningen i förskolan ske utifrån både planerade och spontana aktiviteter, vilket studien visar att ökade barngrupper försvårar när de behöver lägga sitt fokus på att upprätthålla rutiner.

Pramling Samuelssons et al. (2015) understryker tydligt sambandet mellan barngruppernas storlek och förskollärarens arbete relaterat till läroplanens intentioner. Studien som utgår från Bronfenbrenners systemteori genomfördes genom en enkätstudie som besvarades av 698 förskollärare från olika förskolor där kommunala förskolor var mest representativa. Studien byggdes också på 24 stycken intervjuer med förskollärare från 12 olika förskolor inom Sverige. Forskningsresultatet visar på att förskollärare erfar att de har större möjlighet att arbeta utifrån de mål som finns i läroplanen med en mindre barngrupp och att barnantalet påverkar val av arbetssätt. Samt att aktiviteter som kräver mindre antal barn väljs bort på grund av för många barn i barngruppen. Pramling Samuelsson et al. (2015) beskriver fortsättningsvis i deras genomförda studie sambandet mellan barngruppens storlek och kommunikationen mellan förskollärare och barn, såväl som barn och aktiviteter i verksamheten.

Enligt Lohmander och Pramling Samuelsson (2015) påverkas förutsättningarna för förskollärare att upprätthålla ett lekbaserat lärande i förskolan av ett antal faktorer som grupporganisation, det vill säga hur barngrupperna är indelade exempelvis åldersmässigt, såväl som storleken på barngruppen och hur många pedagoger det finns per barngrupp. Det framgår dessutom återigen att förskollärare uttryckt en svårighet att uppnå läroplansmålen i förskolan när de har en stor barngrupp att arbeta med. Även föräldrar har påvisat en oro om barnens enskilda säkerhet i en stor barngrupp. Pedagogerna uttrycker här vidare en svårighet att få tillgång till rum, aktiviteter och material i en grupp med fler barn. Barnens möjligheter till fler aktiviteter och sysselsättningar begränsas således ju fler barn det är i en barngrupp (Lohmander et al. 2015).

Skolverkets (2016) forskningsöversikt lyfter upp betydelsen av barngruppen och dess utformning i förhållande till barnens välmående, utveckling och lärande samt personalens arbetsvillkor i förskolans verksamheter såväl som påverkan på kommunikationen mellan vuxna och barn. Rapporten lyfter även upp betydelsen av kompetensen hos personalen att kunna organisera barnen i barngruppen för att skapa möjligheter till att ha fler samtal och interaktioner med barnen. Barngruppens storlek bör ha en lagom sammanställning för att kunna ha möjlighet att uppmärksamma enskilda barn och deras behov, men också av pedagogiska anledningar där barnens lärande ska kunna utvecklas och möjliggöras i relation till läroplanens intentioner vilka pedagogernas förhåller sig till i deras arbete. Skolverkets forskningsöversikt lyfter upp den inverkan och betydelsen barngruppens storlek har på arbetet genom att uppmuntra pedagogerna till att dela in barngruppen i mindre grupper. Skolverket

(2016) menar att organisation av barngrupperna gynnar barnens lärande och omsorg. Det möjliggör också fler samtal och interaktioner mellan barnen och pedagogerna samt skapar möjligheter till att uppnå läroplanens intentioner.

2.2 Internationella studier

I forskning gjord i Nederländerna av De Schipper, Riksen-Walraven och Geurts (2006) observerades 217 pedagoger från 64 olika förskolor. Syftet med undersökningen var att undersöka barngruppens storlek och hur den påverkar verksamhetens kvalitet. I studien observerades pedagogerna i två olika typer av strukturerade leksituationer. Den ena leksituationen bestod av en grupp på en pedagog och tre barn och den andra av en pedagog och fem barn. Resultatet visade att den grupp där det fanns färre barn visade en högre kvalitet vad gäller samverkan mellan pedagog och barn i jämförelse med gruppen med fem barn. Skolverket (2016) hänvisar till samma forskning och deras redogörelse för att mindre barn per pedagog ökar möjligheten att lyssna och kunna uppmuntra varje barn. Vilket i sin tur ger möjligheter till fler lärande-aktiviteter där barnens kommunikation och samspel främjas. De Schipper et al. (2006) nämner också att pedagogerna med färre barn i sin barngrupp upplever en möjlighet till fler interaktioner med barnen, upplever att de är mer varma, mottagliga, omhändertagande, uppmuntrande och lyhörda gentemot barnen. Mindre barngrupper resulterar dessutom i fler varierande och genomtänkta aktiviteter för barnen. Studien visar också resultat på att verksamheter som innehar en högre kvalitet genom att organisera upp mindre barngrupper leder till att barnen mår bättre. De mindre barngrupperna gynnar också deras utveckling av deras kognitiva och sociala förmåga (De Schipper et al, 2006).

I en forskningsartikel av Leggett & Ford (2013) undersöktes och analyserades förskollärarens roll i relation till läroplanens utformning i Australien. Studien utfördes under sex månaders tid med hjälp av tre förskole-enheter med sammanlagt 60 barn i åldern 4-6 år samt sex förskollärare. I studien spelades kommunikationen in som pågick mellan pedagog och barn med hjälp av digitala verktyg. Under studiens gång genomfördes ett flertal möten för diskussion och reflektion där pedagogerna fick dela vad de upplevt och funderat kring, samt dagligen föra egna reflektionsdagböcker. Forskningen förklarar i enlighet med läroplaner internationellt vikten av interaktion mellan pedagog och barn och vikten av medvetet lärande och avsiktlig undervisning. För att detta ska uppnås behövs det att pedagoger skapar en relation på ett tidigt stadium med barnen. Detta är grunden för att medvetet lärande och en utveckling ska kunna ske menar Leggett & Ford (2013). Studien redovisar att förskollärarna i situationen upplevde svårigheter i att få till så kallad avsiktlig undervisning. En anledning till detta är att det uppstod avbrott i undervisningen med jämna mellanrum. Förskollärarna upplever att de ofta behöver vara på flera ställen samtidigt och har svårt att ha fokus på en plats då de behöver fördela fokus på en hel barngrupp. Forskarna ansåg det nödvändigt att lärare i förskolan behöver utveckla förhandlingsstrategier. Denna forskningen visar på komplexiteten av uppdraget förskollärare har i samverkan med läroplanen och dess mål. Forskningen går även hand i hand med den tidigare nämnda forskningen av Skolverket (2016), De Schipper et al. (2006) och Pramling Samuelsson et al. (2015) och Sheridan et al. (2014) som gemensamt visar på vikten av relation och interaktion mellan pedagog och barn för att lärande och utveckling ska kunna ske.

I en forskningsartikel skriven av Wasik (2008) belyses praktiska exempel och förslag på hur arbete med små barngrupper kan bedrivas i förskolan och hur mindre barngrupper gynnar både lärare och barn. Wasik (2008) nämner i sin artikel bland annat vikten av att pedagogen uppmärksammar det enskilda barnet. Den interaktionen som sker mellan pedagogen och

barnet när den vuxne riktar sin uppmärksamhet och fokus till barnets behov är en av nycklarna till att skapa en hög kvalitet i förskolan. Även här konstateras det av forskning att mindre barn lär sig bättre om de undervisas och arbetar i små grupper eller enskilt med en pedagog. Wasik (2008) nämner vidare i sin artikel att "små barngrupper" inte handlar om åtta barn av 15–20 i en full barngrupp på avdelningen. Utan snarare en grupp på fem barn eller mindre. Wasik (2008) argumenterar för att fler barn en fem gör det svårt för pedagogen att se till varje barn på en individuell nivå och se till så att alla får chansen att delta i gruppen på lika villkor. Om gruppen istället består av fem barn eller mindre ges utrymme för pedagogen att kunna se till varje barns behov och få alla att känna sig inkluderade. I vår undersökning får vi möjlighet att vidare undersöka hur förskole-pedagogernas syn på barngruppernas storlek ser ut i Göteborgs kommun.

Sammanfattningsvis ser vi i resultatet från samtliga studier vi valt att presentera genomgående att barngruppernas storlek verkar ha en ansedd inverkan på det pedagogiska arbetet i förskolan. I större barngrupper upplevs ofta svårigheter inom flera aspekter såsom i planering, genomförandet av aktiviteter, se till varje barns behov och i interaktionen och samspelet med barnen. Mindre barngrupper verkar bidra till en högre kvalitet i förskolan där barnens lärande och sociala förmåga gynnas och möjliggörs.

3 Teoretisk utgångspunkt

Vår studie utgår från Bronfenbrenners ekologiska systemteori. Teorin används för att beskriva de system på olika nivåer som påverkar individen. Vi använder oss utav denna teori i syfte för att förstå och diskutera de olika nivåerna som interagerar och påverkar förskolans verksamhet och vidare pedagogernas arbetssätt och förutsättningar i deras arbete med barnen.

Urie Bronfenbrenner är en utvecklingspsykolog som är känd för bland annat sin teori om utvecklingsekologi, även kallad systemteori. Denna teori har som syfte att skapa förståelse för hur människor utvecklas och vilka nivåer som påverkar individen direkt och indirekt i samhället. I vår studie kopplas systemteorin till individens utveckling och lärande samt pedagogernas professionella utveckling för att genomföra sitt uppdrag. Med teorin beskrivs vilka faktorer i omgivningen och samhället som påverkar barngrupperna och pedagogernas arbete i verksamheten. Bronfenbrenner antyder att barnens utveckling och lärande är helt beroende av kommunikation och samspel och att den sociala liksom den fysiska miljön interagerar med barnet och påverkar i stor del barnets utveckling. Bronfenbrenner menar på att utan kommunikation och samspel sker heller inget lärande. Pedagogernas arbete med barngruppen är därför av stor betydelse för att bidra till att barnen får möjlighet till samspel och kommunikation. Bronfenbrenner (1979) beskriver fem olika nivåer/system som formar barnens utveckling i samhället och som påverkar individen (figur 1). Dessa system kallas för: *mikronivån*, *mesonivån*, *exonivån*, *makronivån* och *krononivån* vilka vi kommer beskriva mer ingående nedan i syfte att bidra till en förståelse kring hur dessa nivåer påverkar verksamheterna och det dagliga arbetet med barngrupperna i förskolan.

Mikronivån är där barnen befinner sig i centrum. Det är den plats där barnet oftast spenderar sin tid och har flest interaktioner med andra, ex. förskolan. Denna nivå inkluderar främst barnen, pedagogerna och förskolan, men inkluderar också individens grannar och dess närmsta umgängeskrets. Här formas individens identitet, det sociala samspelet och den kommunikativa interaktionen med andra tar här främst plats. Individens aktiviteter, positioner och relationer vilka är beroende av gruppstorlek och sammansättning (Bronfenbrenner, 1979). Inom mikronivån verkar pedagogerna med att uppfylla läroplanens mål och intentioner. På så

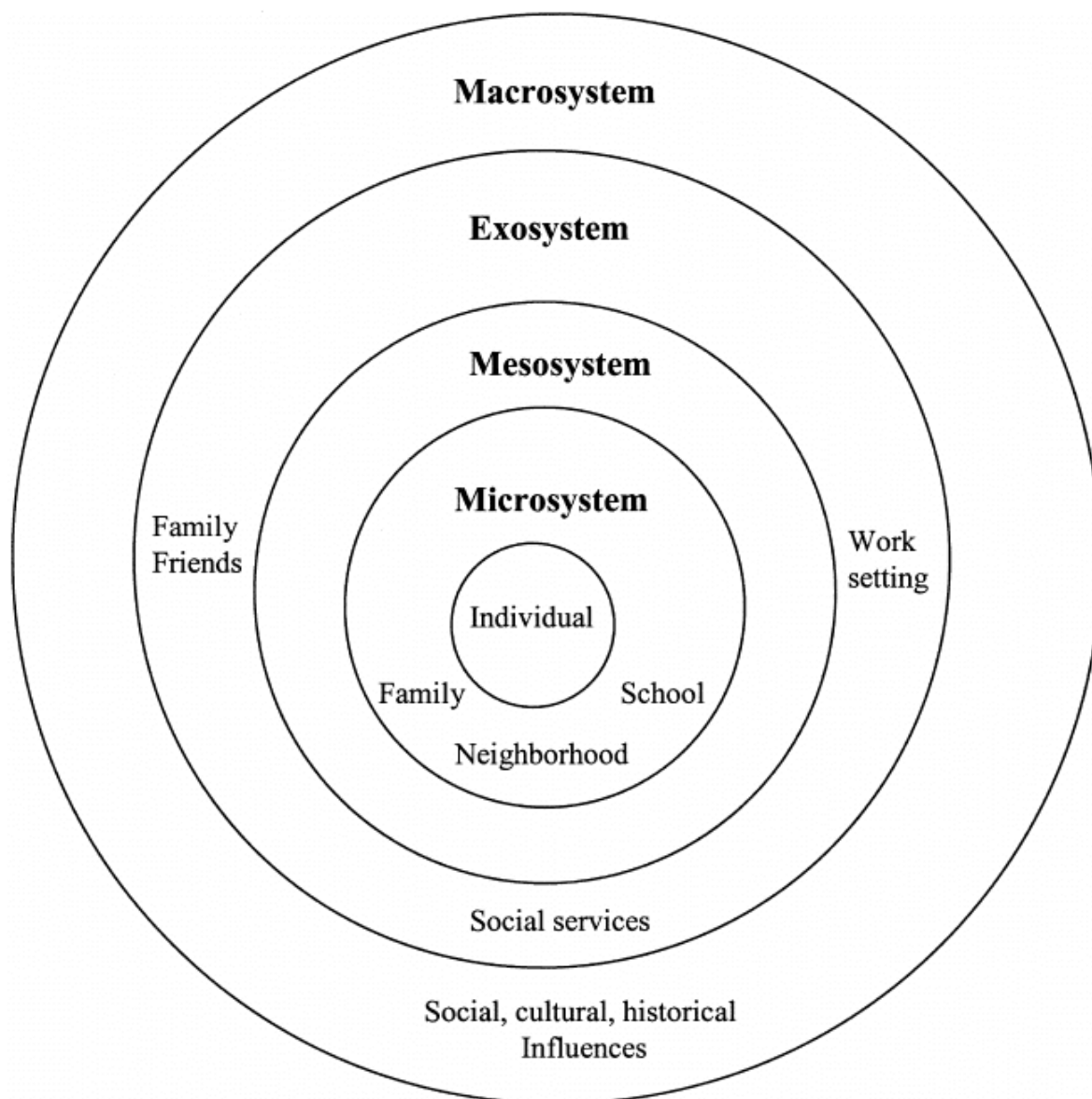
vis behöver pedagogerna förhålla sig till att planera sitt arbete utifrån barngruppens storlek. Beslut om både styrdokument och gruppsammansättning tas på andra nivåer men det är i mikronivån som de arbetas med i praktiken. Riktlinjerna för förskolan skapas alltså på en politisk nivå, men det är i denna nivå som planeringen och arbetet med läroplanen i relation till barngruppen sker. Som med hjälp av olika arbetssätt, organisering och kompetenser kan främjas.

Mesonivån innebär relationen mellan olika mikrosystem. Det kan bland annat innefatta andra förhållanden och platser utanför förskolan som också har en stor roll i den sociala utvecklingen. Dessa platser och förhållanden kan innebära andra fritidsaktiviteter och relationer med kompisar såväl som samspelet mellan förskolan det vill säga mikronivån, och hemmet (Bronfenbrenner, 1979). Beslut från rektorn och hur rektorn sköter verksamheterna sker också på mesonivån.

Exonivån handlar också om beslut som påverkar individen som barnen och pedagogerna, men indirekt. Detta innefattar exempelvis kommunernas resursfördelning till förskolan. Resursfördelningen innebär vilka lokaler som erbjuds, pedagogernas arbetsvillkor, personaltätheten i verksamheterna samt hur barngrupperna ser ut i varje kommun storleksmässigt. Dessa är bara några exempel på beslut som tas i exonivån. Exonivån innebär också andra faktorer i närsamhället som till exempel massmedia och släkten. Det är kommunens organisation och prioriteringar inom ekonomin som bidrar till att skapa villkor för hur förskolans verksamheter kan genomföras och påverkar därför pedagogernas förutsättningar i relation till verksamhetens organisation, som barngruppens storlek (Bronfenbrenner, 1979).

Makronivån innebär det som ligger på en samhällelig nivå. Detta innebär beslut som staten tar, och här skapas även läroplaner och lagar. Makronivån innefattar den ekonomiska och politiska delen av verksamheterna som statsbudgeten, konjunkturen osv. Denna nivå kan också beskrivas som nationella och internationella ideologier vilket innebär beslut som staten tar som påverkar barnets vardag indirekt i förskolan. Detta innebär policys och styrdokument som läroplanen för förskolan och FNs barnkonvention, samt de riktlinjer som staten bestämmer över. Förskollärare i sin tur förhåller sig till dessa styrdokument och riktlinjer i deras professionella roll, vilket i sin tur vidare påverkar barnen i deras närmiljö (mikronivån) beskriver Bronfenbrenner (1979). Makronivån visar också att utöver lagar och styrdokument så har även attityder, kulturer och värderingar också en inverkan.

Krononivån innebär tidsaspekten, som förändringar under tiden. Detta kan vara historia händelser som revideringar av läroplanen etc. Krononivån visar också hur förutsättningar förändras när pedagoger och barn påverkar och påverkas samt utvecklas av händelser, och visar slutligen hur alla system samspelar med varandra (Bronfenbrenner, 1979). Alla system tillsammans skapar en möjlighet till att skapa en lärande och utvecklande miljö för barnen.



*Figur 1. Bronfenbrenners systemteori, Bronfenbrenner, 1979.
Modellen synliggör hur systemen samspelar och hur individen påverkas utav dem.*

Vi kopplar systemteorin till vår studie och på så vis att beslut på dessa olika nivåer påverkar många viktiga faktorer i förskolan. Några av dessa inkluderar policydokument i makronivån som exempelvis läroplanen och dess revideringar som under tiden indikerar förskolans uppdrag och pedagogers perspektiv om barns lärande och utveckling i relation till samhällets förändringar. Samtidigt har beslut i exonivå som exempelvis kommunens beslut om resursfördelning och antal barn i grupper en direkt inverkan på pedagogernas arbetssätt och förutsättningar i deras arbete. Dessa beslut i alla system är sammanflätade och har en omfattande betydelse i hur mycket kommunikation och samspel de vuxna får möjlighet till med barnen i mikronivån. Större barngrupper kan förstås hindra barnens lärande och utveckling då en verksamhet med liten möjlighet till kommunikation och samspel mellan pedagoger och barn samt barn och barn, leder till att lärande inte kan ske (Bronfenbrenner, 1979). Alla system samverkar och är ömsesidiga av varandra och påverkar individen. Med systemteorin vill vi påvisa att olika faktorer i den nära omgivningen och samhället i en större

utsträckning både direkt och indirekt påverkar barnen och deras lärande samt utveckling genomgående i förskolan, liksom efteråt.

I vår studie undersöks pedagogernas arbetssätt och förutsättningar i relation till barngruppens storlek och deras egna upplevelser om vad som sker i mikronivån, det vill säga i förskolans verksamhet. Arbetet som sker i barngrupperna är resultat av beslut som tagits på andra nivåer. Samtliga system samspelar och påverkar verksamheten och individen. Individen utvecklas samtidigt och i förhållande med olika nivåer. Modellen används ofta för att beskriva småbarnspedagogik, men också för att beskriva människans utveckling.

4 Centrala begrepp

4.1 Barngrupp

Med begreppet "*barngrupp*" menas de barn som ingår i en avdelning, alltså den grupp barnen spenderar mestadels av sin tid i på förskolan. Vi benämner genomgående i vårt arbete begreppet "barngruppsstorlek" och med det menar vi storleken på den barngruppen pedagogerna arbetar med på sin avdelning. Storleken varierar i de olika kommunerna och stadsdelarna men enligt Skollagen ska huvudmannen se till att barngruppen har en lämplig sammansättning utifrån barnens behov och verksamhetens förutsättningar där personalens utbildning, kompetens och personaltätheten i relation till antal barn samt den fysiska miljön är betydande faktorer. Av denna anledning ser vi antal barn i gruppen i relation till personaltäthet i vår studie. År 2018 låg barngrupperna på 15,4 barn per barngrupp i kommunala förskolor och 15,7 i frigående förskolor enligt en rapport av Skolverket. Antalet barn per heltidstjänst rapporterades vara 5,1 (Skolverket (2019)).

Skolverket (2016) lyfter vikten av indelning av barngrupper för att främja barnens lärande och trygghet. Den tidigare forskning vi presenterat visar också att barngruppens storlek har en inverkan på pedagogernas förutsättningar för deras arbete. Skolverket kom som tidigare nämnt ut med riktmärken för barngruppens storlek för två år sedan, men det finns inga regler i hur en stor en barngrupp får vara. För barn 1 till 3 år är dessa riktlinjer 6 till 12 barn och för barn mellan 4 och 5 år kan ett riktmärke vara 9 till 15 barn, vilket vi också nämnt i inledningen. Dessa riktlinjer presenteras som något att förhålla sig till och ska fungera som ett stöd för att skapa lagom stora barngrupper, men är inget tvång eller något som måste eller alltid kan följas. Dessa riktlinjer har som syfte att underlätta sammansättningen av barngrupperna. I vår studie ses barngruppen i relation till Skolverkets rekommendation.

4.2 Pedagoger

Vi vill också lyfta "*pedagoger*" som ett begrepp då vi genomgående använder oss utav begreppet pedagoger för att beskriva både förskollärare och barnskötare. Vi har valt att inkludera både förskollärare och barnskötare i studien eftersom de båda arbetar dagligen i förskolan tillsammans med barngrupperna och har båda en oerhört viktig yrkesroll i förskolans verksamheter. Skolverket (2018) belyser problematiken av bristen på utbildad personal då välutbildad och kompetent personal är den viktigaste faktorn för att skapa en trygg och lärorik förskola. Vi valde att ha med frågor om hur många förskollärare respektive barnskötare pedagogerna har per avdelning för att få en övergripande blick av verksamheternas organisation, men också att se eventuella samband mellan utbildningsnivåer på avdelningarna och deras upplevda förutsättningar i det pedagogiska arbetet.

4.3 Förutsättningar

Vi vill även beskriva begreppet "förutsättningar" mer ingående för att redogöra vad vi menar. De förutsättningar vi refererar till i pedagogernas arbete är främst förutsättningarna för att uppnå kraven från de styrdokument som genomsyrar förskolans verksamhet, som läroplanen för förskolan men också andra policydokument. Samt materiella och mänskliga resurser som är avgörande för pedagogernas genomförande av sitt uppdrag. Vi menar att förutsättningarna för att genomföra det pedagogiska arbetet i förskolan som omsorgen av barnen är av stor vikt för barnens lärande och utveckling men också för barnen trygghet och välbefinnande. Dessa förutsättningar vill vi med vår studie sätta i relation till barngruppens storlek och lyfta fram eventuella samband mellan barngruppens storlek och pedagogernas förutsättningar. Förutsättningar innebär också pedagogernas förutsättningar för planering, spontana såväl som planerade aktiviteter, förutsättningar för samspel, interaktion och kommunikation liksom andra förutsättningar i det pedagogiska arbetet.

5 Metod

Metodavsnittet disponeras i följande rubriker: Metodval där vi beskriver val av metod, avgränsning- och urval där vi presenterar vårt valda urval samt genomförande där vi redogör för vårt genomförande och studien. Efter följer ett stycke om validitet och reliabilitet samt etiska aspekter och avvägningar i vår studie.

5.1 Metodval

5.1.1 Enkät som metod

För att besvara våra frågeställningar valde vi att genomföra en enkätundersökning utifrån en kvantitativ ansats. Till skillnad från en kvalitativ ansats har enkätfrågor som syfte att undersöka vad ett flertal människor generellt tycker, och få möjlighet att kartlägga en uppfattning och vidare kunna granska eventuella orsakssamband kring ett visst ämne. Dessa ämnen handlar ofta om ett samhällsproblem där det redan finns en hypotes du vill undersöka vidare (Barman & Djurfeldt, 2018) vilket lämpade sig till vårt valda ämne. Vi har haft en egen föreställning om hur stora barngrupper påverkar förskolans verksamheter och har med studien fått möjlighet att vidare granska och sammanställa hur ett urval av pedagoger ute i Göteborgs förskolor faktiskt upplever barngrupperna i nuläget.

En enkätstudie kan genomföras på flera sätt där vi valde att använda oss utav webbenkäter då det är ett billigt och smidigt alternativ för enkätundersökningar (Barmark & Djurfeldt, 2015). En nackdel med webbenkäter kan vara att det resulterar i en låg svarsfrekvens på grund av olika faktorer som tidsbrist eller andra prioriteringar (Barmark och Djurfeldt, 2015). För att undvika ett större bortfall och öka svarsfrekvensen skickades en påminnelse ut om enkäten vid två tillfällen. Vi beskrev tydligt i vårt bifogade informationsbrev hur många frågor enkäten innehåller samt hur lång tid det förväntas ta att svara på den. Eriksson och Hultman (2014) menar att ett bortfall synliggörs när resultatet ska analyseras, och vi återkommer till detta i vår diskussion. Webbenkäten skickades ut till rektorer på 70 förskolor i Göteborgs kommun. Sammanlagt fick vi en svarsfrekvens i enkäten på 18,2 % vilket innebär 26 stycken pedagoger.

5.1.2 Kvantitativ studie

En kvantitativ studie är en forskningsmetod där resultatet grundas i en generell, kvantitativ statistik. I en kvantitativ studie samlas det alltså in strukturerad data av ett urval och som sedan sammanställs till ett slutligt resultat, där den valda frågeställningen har mätts. I

resultatet får vi syn på om hypotesen var verklig eller en persons uppfattning om ämnet. Respondenterna får möjlighet till att ge egna svar och synpunkter i en kvantitativ studie i ämnet i fråga, och vi får en generell slutsats tillbaka som ger svar på våra frågeställningar. Undersökningen är avsedd för förskollärare och barnskötare på 70 olika förskolor i Göteborg, kommunala som fristående. Studien syftar till att låta pedagoger som arbetar i förskolorna besvara olika frågor som handlar om deras upplevelser och syn på barngruppsstorlek, i relation till deras arbetssätt och förutsättningar.

Då vi inte har tiden att utföra ett större och utförligare empiriskt arbete insåg vi också att observation och därmed en kvalitativ studie inte var rätt tillvägagångssätt för oss, då vi inte har möjlighet att besöka varje förskola i Göteborg för en undersökning inom arbetets tidsram. En kvantitativ studie däremot möjliggör istället vår undersökning och ger oss en generell överblick av arbetande pedagoger i Göteborg och deras syn på barngruppens storlek ute i verksamheterna. En kvantitativ undersökning ger oss möjlighet att samla in en större mängd data på en kortare period, vilket kändes betydelsefullt för att få en större kvantitativ svarsfrekvens som möjligt tillbaka för sammanställning och blev därför vårt slutliga val av metod.

5.2 Avgränsning och urval

Vi valde att skicka ut vår webbenkät till ett slumpmässigt urval av förskolor i Göteborgsområdet. Ett slumpmässigt urval ger oss ett mer rättfärdigt resultat eftersom vi inte lägger någon värdering eller egna val i vilka förskolor vi väljer, mer än att det ska vara en kommunal eller frigående förskola i Göteborgs stad. Alla förskolor har då lika stor chans att bli valda. Resultatet från vårt stickprov (urval) generaliseras då till en större population där vi får tillbaka en representativ generell slutsats som stärker vår undersökning. Vi valde Göteborgs kommun som avgränsning och population eftersom vi båda studerar här och kommer med stor sannolikhet arbeta på förskolor runt Göteborgs kommun i framtiden. Det är därför intressant för oss att veta hur det ser ut på de verksamheter som kan vara våra blivande arbetsplatser. Göteborg är en storstad och den näst största staden i population i Sverige. Vi har här en variation vi kan nå ut till med både innerstad och förorter och kan därför få en väldigt bred vy hos våra respondenter. Forskning visar stor variation i kvalitén på förskolorna i olika stadsdelar och det är därför betydelsefullt att vi får undersöka både förorter och innerstad.

Urvalet gjordes genom att utgå från en lista med alla 560 kommunala och frigående förskolor i Göteborg. Denna lista återfinns på Göteborgs stads hemsida, där alla rektorernas mailadresser för respektive förskola finns tillhands. Vi drog därefter ett nummer mellan 1 och 10 genom en webbaserad slumpgenerator, som drog nummer 6. Var sjätte förskola valdes ut i listan tills vi hade 70 slumpmässigt utvalda förskolor och mailadresser till respektive rektorer. Vi skickade ett mail till respektive rektorer med ett bifogat informationsbrev och en länk till enkäten, med önskan om att de vidarebefordrar till pedagogerna. Detta då vi inte hade tillgång till varje barnskötarens och förskollärarens mailadresser då vi inte fann något sådant register att tillgå, samt för att respondenterna då blir fullständigt anonyma. Trost och Hultåker (2016) skriver att ett så stort urval som möjligt är att föredra, men att flera överväganden alltid ligger bakom detta beslut. Med tanke på vår tidsram för att analysera och sammanställa resultaten av insamlade data tog vi beslut om 70 förskolor. Vi inkluderade vår önskan om att två pedagoger från varje förskola svarar om möjligt för att uppnå ett bredare och större urval, men räknade ändå med att få ett bortfall i svarsfrekvensen på grund av många faktorer som exempelvis tidsbrist hos både rektorer och pedagoger, och med reservation för att vissa mail-adresser kan vara inaktiva, att mailet hamnar i skräppost eller dylikt.

För att önskvärt minsta bortfallet av svar har vi som nämnt valt att maila ut ett informationsbrev, även kallat följebrev till rektorerna i samband med webbenkäten med motivet att beskriva syftet med studien och varför den är värdefull för vår framtida yrkesprofession. I brevet bifogade vi även information om respondenternas anonymitet utifrån de etiska forskningsprinciperna vi utgår från (Vetenskapsrådet, 2017). Vi inkluderade även vår önskan i mailet om att två pedagoger, gärna med olika utbildningsnivåer det vill säga en barnskötare och en förskollärare önskas delta i studien för att nå ett så brett urval som möjligt. Hjalmarsson (2014) och Persson (2016) menar att ett följebrev där syftet tydligt framgår är betydelsefullt för pedagogernas vilja att delta i undersökningen och på sätt höja svarsfrekvensen.

5.3 Genomförande

Barajas, Forsberg och Wengström (2018) skriver att en enkätstudie känns igen främst av att ett flertal människor får besvara samma frågor ställda på samma sätt och det är därför viktigt med frågor som inte går att missuppfatta eller som det läggs värdering i vilket kan påverka respondenternas svar. Frågorna ska istället vara tydligt ställda, svarsalternativ i en enkät bör vara tydliga så de inte missuppfattas. Detta för att få uppnå ett resultat med så hög validitet som möjligt. Vi har omarbetat enkätfrågorna många gånger i syfte att uppnå en tydlighet i både frågeformulering och svarsalternativ för att eftersträva en hög reliabilitet.

Hjalmarsson (2014) skriver att öppna frågor kan vara problematiskt att sammanställa och att slutna frågor som är ömsesidigt uteslutande lämpar sig bäst för att ha möjlighet till att jämföra svaren. Frågorna bör vara välformulerade och inte för många för att undvika att respondenten blir omotiverad och då ger ogenomtänkta svar. Det är även av stor vikt att frågorna uppfattas på det sättet som det är meningen, och därför använder vi oss utav ett välformulerat och lättbegripligt språk. Enligt Statistiska Centralbyrån (2016) kan dock öppna frågor bidra till information som inte finns i svarsalternativen som är mer exakt och detaljerad, och bidrar därför med ett kvalitativt element till en kvantitativ undersökning och kan då ge förklaringar till hur respondenten resonerat. Vi har med denna information i åtanke valt att ha några få öppna frågor för att uppnå specifika svar, men majoriteten av frågorna har slutna svarsalternativ.

Persson (2016) antyder i en publikation vilken Statistiska Centralbyrån är ansvarig för frågekonstruktionen i enkät-sammanhang, att frågor med svarsalternativ bidrar till att tydliggöra och avgränsa vad det är som eftersträvas såväl som att det finns mindre rum för tolkning, vilket är positivt för undersökningens validitet och reliabilitet. Det är bäst om respondenterna själva känner att det är meningsfullt och betydande att besvara frågorna för att ge en rättfärdig bild av ämnet. Det är också viktigt att respondenten vet vem den svarar för, om personen exempelvis ska representera en hel arbetsplats eller om den svarar som individ. Webb-enkäten besvaras individuellt som pedagog i förskolan. Vi använder oss utav "du" istället för "ni" i frågeformuleringarna som handlar om enskilda pedagogernas upplevelse.

Enkäten innehåller 15 frågor. För att få svar på våra frågeställningar samt för att skapa en möjlighet för pedagogerna att faktiskt hinna svara på frågorna resonerar vi att fler än 15 frågor bidrar till en risk att pedagogerna känner att de inte hinner svara. Vi har inledningsvis fem frågor i enkäten där respondenterna får först svara på faktafrågor om avdelningens organisation som bland annat personaltäthet och barngruppernas storlek. Dessa fem faktafrågor fick inga slutna svarsalternativ eftersom det inte hade resulterat i lika specifika svar. Samt för att undvika för många svarsalternativ vilket vi med slutna svarsalternativ hade

behövt då avdelningarnas organisation kan se mycket olika ut. Enligt Persson (2016) är huvudmålet att alla respondenter ska hitta ett svarsalternativ som passar, annars kan det resultera i mätfel då de väljer något som inte riktigt stämmer. Det finns även ett värde i att begränsa antalet svarsalternativ och respondenterna fick därför svara öppet. Dessa frågor har som syfte att styrka upp och presentera bakgrunden av hur respondenternas verksamheter ser ut, för att kunna lyfta fram eventuella samband mellan avdelningens organisation och pedagogernas upplevelser kring arbetet. Därefter följer 10 så kallade attityd- och beteendefrågor med svarsalternativ: *aldrig/sällan/ibland/ofta/alltid*. Svarsalternativ bör stå i en logisk ordning exempelvis från lågt till högt enligt Persson (2016). Dessa frågor har till syfte att undersöka pedagogernas syn på barngruppernas storlek i relation till deras förutsättningar och arbetssätt.

5.4 Analysmetod

Vi kommer att genomföra en beskrivande statistisk analys samt en sambandsanalys. I vår beskrivande analys kommer vi att presentera vår insamlade data av avdelningarnas organisation samt pedagogernas upplevelser av barngruppernas storlek i relation till deras arbete på ett summariskt och informativt sätt genom tabeller.

I vår efterföljande sambandsanalys kommer vi att redogöra för och presentera samband. Detta presenteras genom korstabeller. I sambandsanalysen undersöks samband mellan olika variabler, vilket innebär samband mellan olika frågor i enkäten som orsakar variation. Samtliga tabeller sammanställs och analyseras med hjälp av verktyget Excel.

5.5 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Reliabiliteten handlar om pålitligheten hos studien. Materialet bör vara insamlat på ett noggrant sätt och leda till svar på syftet (Hjalmarsson, 2014). Undersökningen ska därför ske noggrant och frågorna som efterfråga det som är tänkt att mätas. Inom en kvantitativ ansats är reliabilitet ofta lika med att något kan skattas och resulterar i ett mått. För att kunna ge ett slutligt statistiskt mått av studiens undersökning presenteras resultatet i tabeller där tydliga procentandelar och antal synliggörs.

Validitet innebär att det som mäts ska vara relevant. Validitet innebär en förståelse för vilka faktorer som kan påverka resultatet, samt att göra rimliga tolkningar. Det innebär också att studien mäter det som den är tänkt att den ska mäta och är relevant för sammanhanget (Hjalmarsson, 2014). För att eftersträva validitet i en kvantitativ ansats väljs ofta en datainsamlingsteknik som ska kunna ge oss information om det valda ämnet/frågeställningen, vilket beslutades bli en webbenkät. Validitet innebär vidare att använda sig av relevanta begrepp i studien, såväl som att ha en tydlig metodbeskrivning.

I en studie bör man alltid eftersträva både validitet och reliabilitet. Vår undersökning innehåller sammanlagt 15 stycken noggrant utvalda variabler för att ge svar åt våra frågeställningar. Variabler innebär frågorna i en enkät som innehåller information som kan variera. Inledningsvis ställdes fem stycken faktafrågor vilka kallas för förklaringsvariabler, även kallade kontrollvariabler. Dessa skapar variationen i den beroende variabeln. Exempel på förklaringsvariabler kan vara hur många barn per pedagog det är i varje barngrupp, utbildningskategori på pedagogerna, ålder på barnen, osv. Fortsättningsvis ställde vi tio stycken attityd- samt beteendefrågor. Dessa kallas för beroende variabler, även kallade respons- eller utfallsvariabler. Dessa kan exempelvis vara de arbetssätt som pedagogerna väljer att arbeta utifrån. Vi valde att konstruera enkätfrågorna efter denna metod då vi vill

eftersträva ett resultat med både hög validitet och reliabilitet vilka vi beskrivit ovan. Det innebär sammanfattningsvis att vi är medvetna om att faktorer som respondenternas egna attityder och beteenden har en betydande roll, likväl att förklaringsvariabler kan påverka svarsresultaten.

Generaliserbarhet är en form av extern validitet som innebär att kunna dra generella slutsatser ifrån det sammanhang som urvalet ingår i och om resultatet går att generalisera från urval till population. En kvantitativ studie är en forskningsmetod där statistiska och generaliserbara resultat eftersträvas. Ett hot mot den externa validiteten är om urvalet är bristfälligt och därför inte går att generalisera till en större population (Barajas, Forsberg & Wengström, 2013). Med tanke på att vår undersökning innefattar ett urval av 26 stycken pedagoger så kan vi inte säkerställa att detta är en generell slutsats i populationen utöver vår undersökningsgrupp av pedagoger som deltagit i undersökningen. Eftersom vår undersökning sträcker sig till pedagoger som arbetar i olika stadsdelar i Göteborgs kommun så kan en mindre generaliserbarhet tänkas kunna uppnås om många svar är enhetliga.

5.6 Etiska aspekter och avvägningar

Vi utgår från de forskningsetiska principerna vilket syftar på vissa etiska krav att ta hänsyn till som forskare i utförda studier (Vetenskapsrådet, 2017). Dessa aspekter innebär tillförlighet, ärlighet, respekt och ansvar. Etiska hänsyn och avvägningar vi tänkt på är hur vi ska skydda respondenternas identiteter det vill säga vikten av deras anonymitet och att inte nämna varken namn på förskolor eller respondenternas namn, eftersom ingen respondent ska få känsliga personuppgifter röjda enligt de etiska principerna. Ett mail skickades ut till rektorerna med en bifogad länk till enkäten. Enkäten uppmanades att vidarebefordras till pedagogerna, vilket säkerställer deras anonymitet. I informationsbrevet skrev vi tydligt att respondenterna är fullständigt anonyma och att varken deras identitet eller namn på förskolor kommer att identifieras i studien. Ytterligare en etisk aspekt var hur vi skulle säkra studiens undersökningskvalité och pålitlighet, det vill säga studiens reliabilitet och validitet.

Vi har som beskrivet ovan valt att ställa frågor utan värdering där respondenterna ska kunna svara på ett antal begripligt och kortfattat ställda frågor. Genom kortfattade undviker vi också oomotiverade och ogenomtänkta svar. Vi vill dock lyfta upp betydelsen av att informera pedagogerna om hur studien kommer att användas och presenteras. Vår studie är en grund i vårt examensarbete i ett utbildningssyfte och detta redogjorde vi för tydligt i informationsbrevet. Informationsbrevet finns tillgängligt under övriga bilagor.

6 Resultatredovisning och analys

Resultatredovisningen disponeras utifrån enkätfrågorna, detta för att följa en tydlig och logisk ordning. Resultatet av insamlat data presenteras och redovisas i tabeller gjorda i verktyget Excel. Tabellerna ger oss en överblick över samtliga frågor på samma gång vilket ger oss en tydlig översikt.

För att få svar på våra frågeställningar genomfördes både en beskrivande statistisk analys och en sambandsanalys. Först sammanställdes resultaten av faktafrågorna för att få en översikt om avdelningarnas organisation. Dessa resultat presenteras i tabell 1. Vi har disponerat frågorna från minst (11 barn) till störst barngrupp (25 barn) för att följa en logisk ordning där barngruppsstorleken är i fokus i relation till andra faktorer. Sedan sammanställdes resultaten av pedagogernas egen syn och upplevelser av barngrupperna i relation till deras arbete.

Frekvenser av pedagogernas svar i olika frågor med olika svarsalternativ presenteras i tabell 2 som visar tydliga procentandelar och ger oss en överblick av samtliga enkätfrågor. Fortsättningsvis presenteras korstabuleringsanalyser i tabell 3, 4, 5 och 6 för att se samband mellan olika variabler. Analysen grundar sig huvudsakligen på sambanden mellan barn per pedagog i relation till pedagogernas förutsättningar till att uppnå läroplanens krav; barn per pedagog i relation till att se och bekräfta varje barns behov; barn per pedagog i relation till samspel och kontakt med barnen samt barn per pedagog och barngruppens påverkan på verksamheten.

6.1 Beskrivande statistisk analys

6.1.1 Avdelningarnas organisation

I tabellen nedan (tabell 1) ser vi resultaten på de fem första enkätfrågorna vilka ställdes i syfte att få en inblick i hur pedagogernas verksamheter ser ut och är organiserade. Inledningsvis ser vi att barngrupperna visar en variation mellan 11 och 25 barn per barngrupp. Resultaten visar på en variation mellan 2,6 till 4,5 personal per barngrupp. Det arbetar 1 till 3 förskollärare per avdelning och 0 till 2 barnskötare per avdelning. I den efterföljande analysen presenterar vi även barn per personal.

19 av 26 pedagoger angivit att de har fler än 15 barn i sina barngrupper, vilket är mer än vad riktlinjerna rekommenderar som högst vilket vi återkommer till i vår diskussion. Vi ser en ökning i personaltäthet ju större barngrupperna blir men jämför vi exempelvis den minsta med den största barngruppen i antal barn per personal så har den minsta 4,2 barn per pedagog och den största 5,5 vilket fortfarande innebär en ökning.

Barngruppsstorlek	Pers/avdelning	Barnåldrar	Fsklärare per avdelning	Barnskötare per avdelning
11	2,6	1 till 3 år	1	2
12	3	1 till 3 år	1	2
12	3	1 till 3 år	1	2
14	3	1 till 2 år	2	0
14	3	1 till 2 år	2	0
15	3	1 till 3 år	1	1
15	3	1 till 3 år	1	1
15	3	1 till 3 år	1	2
16	3	1 till 4 år	2	0
16	3	1 till 6 år	1	2
16	3	3 till 5 år	3	1
17	3	1 till 3 år	2	1
18	4	1,5 till 5 år	2	2
18	4	1 till 5 år	2	2
18	3,4	1 till 5 år	2	2
18	3	1 till 3 år	2	1
19	3	1 till 5 år	2	1
19	3	2 till 3 år	1	2
20	3	3 till 6 år	3	1
20	3	2,5 till 5 år	1	1
20	3	3 till 6 år	3	1
21	3	3 till 5 år	2	1
22	4	1 till 5 år	2	3
23	4	3 till 5 år	1	1
23	3	3 till 5 år	2	1
25	4,5	1 till 5 år	2	2

Tabell 1
Avdelningarnas organisation.

6.1.2 Pedagogernas syn på barngrupperna i relation till deras arbete

I tabell 2 ser vi inledningsvis att 0 %, det vill säga ingen pedagog anser att de *alltid* hinner se och bekräfta varje barns behov medan 42,3 % anser att de *ofta* hinner. 42,3 % anser att de *ibland* hinner. Av de 26 pedagoger som deltog i undersökningen svarade hälften av respondenterna att de *ofta* upplever att de har tillräcklig tid för planering i verksamheten, 23 % upplever att de *ibland* har tillräckligt med planeringstid medan 11,5 % anser att de *alltid* har tid. Planeringstiden upplever summeringsvis majoriteten av pedagogerna att de har förutsättningar nog till att hinna med. Samtliga pedagoger i undersökningen anser att barngruppens storlek har en påverkan på arbetet i verksamheten då 0 % av respondenterna svarat *aldrig*. I frågan om barngruppens storlek i relation till förutsättningar för samspel och kontakt med barnen svarade 42,3 % att de *ofta* har det medan 30,8 % har angivit *ibland*.

I frågan om barngruppens storlek i relation till förutsättningar för att uppnå läroplansmålen har en majoritet på 53,8 % angivit att de *ofta* har förutsättningar. I frågan om behov av vikarier visar resultatet en bred spridning mellan *ibland*, *sällan* och *ofta*. Majoriteten på 64,4 % uppger att de *ofta* hinner med planerade aktiviteter vilket visar att de flesta anser att de på ett övergripande plan hinner med planerade och önskade aktiviteter. Vi ser också utifrån tabellen ett tydligt resultat av att *samtliga* pedagoger väljer att dela in barngruppen i mindre grupper. En majoritet anser att de *ofta* samt *ibland* har förutsättningar till pedagogik i rutin-tillfällen och 46,2 % väljer *sällan* bort aktiviteter på grund av barngruppens storlek, medan 34,6 % gör det *ibland*. De flesta pedagoger anser sig slutligen ha förutsättningar nog i de olika

delarna av det pedagogiska arbetet och majoriteten av pedagogerna i undersökningen delar in barngruppen i mindre grupper. Dessa samband analyseras närmare i den efterföljande sambandsanalysen med hjälp av korstabuleringsanalyser (korstabeller).

Enkätfrågor 6-15	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig	TOTALT
6. Upplever du att du hinner se och bekräfta varje barns behov?	0%	42,30%	42,30%	11,55	3,90%	100%
7. Upplever du att ni har tillräcklig tid för er planering?	11,50%	50%	23,10%	11,50%	3,90%	100%
8. Upplever du att barngruppens storlek påverkar ert arbete i verksamheten?	38,50%	26,90%	30,80%	3,80%	0%	100%
9. Upplever du att barngruppens storlek skapar förutsättningar nog till samspel/kontakt med barnen?	19,20%	42,30%	30,80%	7,70%	0%	100%
10. Upplever ni att barngruppens storlek skapar förutsättningar nog att uppfyll läroplansmålen?	11,50%	53,80%	26,90%	7,70%	0%	100%
11. Hur ofta är ni i behov av vikarier?	3,90%	26,90%	34,60%	34,60%	0%	100%
12. Hur ofta upplever ni att ni hinner med planerade/önskade aktiviteter?	15,40%	65,40%	15,40%	3,80%	0%	100%
13. Delar ni ofta upp barngruppen i mindre grupper?	42,30%	46,20%	11,50%	0%	0%	100%
14. Hur ofta hinner ni med den pedagogik ni önskar i rutintillfällen som vid påklädning/måltider?	11,5%	46,20%	34,6%	7,70%	0%	100%
15. Har ni någon gång valt bort aktiviteter/temaarbeten pågrun av barngruppensstorlek?	0%	11,5%	34,6%	46,2%	7,7%	11,5%

Tabell 2: Enkätfråga 6–15 om pedagogernas svar till frågor gällande relation mellan barngruppens storlek och deras arbetssätt och förutsättningar.

6.2 Efterföljande sambandsanalys

I sambandsanalysen redogör vi för relationen mellan barngruppens storlek och pedagogernas upplevelser av deras förutsättningar i arbetet. Fortsättningsvis analyserar och tolkas resultatet vidare utifrån våra frågeställningar. För att tydligt redogöra för samband mellan variabler presenterar vi dessa i korstabeller gjorda i Excel.

Vi ser utifrån föregående analyser i tabell 1 och 2 en variation som kan förstås utifrån utfall- och förklaringsvariabler. Dessa variabler kan innebära barngruppens storlek i relation till avdelningens personaltäthet (tabell 1). Det kan också bero på andra varierande faktorer som de arbetssätt som pedagogerna väljer, exempelvis att dela in barngrupperna i mindre grupper (tabell 2). Då vår tidsram inte ger oss möjlighet till att analysera alla eventuella samband i alla 26 enskilda svar så har vi som tidigare nämnt valt att se närmare på samband mellan barngruppens storlek i relation till att bekräfta varje barns behov, förutsättningar till samspel, förutsättningar till att uppnå läroplansmålen samt barngruppen storlek i relation till barngruppens påverkan på verksamheten. För att få en tydlig överblick av personaltäthet och gruppssammansättning har även antal barn per pedagog mäts ut och presenteras i korstabeller

nedan. Barngruppens storlek mäts i relation till personaltätheten eftersom det rekommenderas och är en betydande faktor i sammansättningarna av barngrupperna enligt Skolverket (2016). I tidigare analys (tabell 1) visade det sig att de avdelningarna med färre barn också har färre pedagoger på sin avdelning. Till exempel har en avdelning med 12 barn 2 pedagoger på heltid medan de med 20 barn eller fler ofta har 3 eller 4 pedagoger på heltid. Detta resulterar i att antalet barn per pedagog varierar mellan fyra och åtta. Vi ser alltså en ökning i personaltäthet ju större barngrupperna blir men jämför vi exempelvis den minsta med den största barngruppen i antal barn per personal så har den minsta 4,2 barn per pedagog och den största 5,5 vilket fortfarande innebär en ökning.

6.2.1 Korstabuleringsanalys

I korstabellerna nedan kan vi urskilja en tydlig skillnad i svar mellan de avdelningarna med mindre barn per personal (de grupperna med 4 till 5,5 barn) och de med fler barn per personal (de grupperna med 5,6 till 8 barn). Pedagogerna med färre barn uttrycker en mer positiv bild av barngruppens storlek och kring sina egna prestationer. I jämförelse kan vi se att de pedagogerna med fler barn per personal istället uttryckt att förutsättningarna för samspel i barngruppen enbart sker *ibland*. Det är också fler pedagoger i grupperna med mer (5,6 till 8) barn per personal som anser att de *ibland* hinner se till varje barns enskilda behov (tabell 3) där istället majoriteten i gruppen med mindre (4 till 5,5) barn per personal svarat att de *ofta* hinner se och bekräfta barnens behov. Överlag anser de avdelningar med mindre barn per personal att barngruppens storlek skapar förutsättningar för att uppnå läroplanens mål (tabell 5) samt skapar förutsättningar för samspel och kontakt med barnen (tabell 4)

Vi kan konstatera att en avdelning med 11 barn i sin barngrupp och 2,6 i personal vilket innebär en barngrupp på *4,2 barn per personal*, upplever att de *ofta* hinner se och bekräfta varje barns behov. Vidare visar resultatet att samma avdelning upplever sig ha förutsättningar nog för att uppnå läroplanens målen men är eniga med resterande pedagoger om att barngruppens storlek har en påverkan på verksamheten (tabell 6). De med 25 barn på 4,5 pedagoger vilket innebär *5,5 barn per personal* har också svarat att de *ofta* hinner se och bekräfta varje barns behov och har förutsättningar nog till att uppnå läroplanens målen och även upplever förutsättningar till planerade aktiviteter. Den större barngruppen har angivit att de *alltid* delar in barnen i mindre grupper medan den mindre barngruppen har angivit att de enbart *ibland* gör det, vilket kan förstås utifrån att de redan har en mindre grupp barn och därför inte har ett lika stort behov för uppdelning.

Barn per personal	Upplever du att ni hinner se och bekräfta varje barns behov?					TOTALT
	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig	
4-4,5	0	4	1	0	0	5
4,6-5,5	0	5	3	2	1	11
5,6-6,5	0	1	3	1	0	5
6,6-8	0	1	4	0	0	5
TOTALT	0	11	11	3	1	26

Tabell 3

Samband mellan barn per personal och bekräfta/se varje barns behov

Majoriteten av respondenterna upplever att barngruppen alltid eller ofta ger förutsättningar till samspel och kontakt med barnen (tabell 4) såväl förutsättningar nog att uppfylla läroplanens målen (tabell 5). Men en stor andel upplevde sig sällan eller ibland ha tid till samspel med barnen. Gemensamt svarade ingen av pedagogerna i den tidigare beskrivande analysen att de sällan eller aldrig delar upp barngruppen i mindre grupper oavsett barngruppens storlek

vilket kan tolkas som att uppdelning är av stor vikt för att skapa möjligheter till interaktion och samspel med barnen. Uppdelning av barngruppen kan därför förstås vara ett genomgående och frekvent val av arbetsätt i syfte att skapa de förutsättningar som behövs i verksamhetens olika pedagogiska delar, som att uppnå läroplansmålen, skapa samspel och kontakt med barnen och se till varje enskilt barn.

Barn per personal	Upplever du att barngruppens storlek skapar förutsättningar nog till samspel/kontakt med barnen?					TOTALT
	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig	
4-4,5	0	5	0	0	0	5
4,6-5,5	4	4	2	1	0	11
5,6-6,5	0	1	4	0	0	5
6,6-8	1	1	3	0	0	5
TOTALT	5	11	9	1	0	26

Tabell 4

Samband mellan barn per personal och förutsättningar till samspel/kontakt

Barn per personal	Upplever ni att barngruppens storlek skapar förutsättningar nog att uppnå läroplansmålen?					TOTALT
	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig	
4-4,5	1	2	2	0	0	5
4,6-5,5	1	8	1	1	0	11
5,6-6,5	0	2	3	0	0	5
6,6-8	1	2	2	0	0	5
TOTALT	3	14	8	1	0	26

Tabell 5

Samband mellan barn per personal och förutsättningar att uppnå läroplansmålen

Nedan visar tabell 6 slutligen att samtliga pedagoger upplever att barngruppens storlek påverkar verksamheten i någon mån där de med fler barn i sin barngrupp också i större utsträckning svarat *alltid*. Resultatet synliggör en tydlig relation mellan barngruppens storlek och pedagogernas upplevda syn på barngruppernas påverkan på arbetet i verksamheten. Ingen pedagog har svarat aldrig och endast två har svarat sällan. 24 av 26 pedagoger anser att barngruppens storlek alltid, ofta eller ibland påverkar deras arbete i verksamheten.

Barn per personal	Upplever du att barngruppens storlek påverkar ert arbete i verksamheten?					TOTALT
	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig	
4-4,5	2	1	2	0	0	5
4,6-5,5	3	2	5	1	0	11
5,6-6,5	1	3	1	0	0	5
6,6-8	4	1	0	0	0	5
TOTALT	10	7	8	1	0	26

Tabell 6

Samband mellan barn per personal och barngruppens påverkan i arbetet

I relation till våra frågeställningar så anser samtliga pedagoger som deltog i undersökningen att barngruppens storlek påverkar verksamheten samt deras förutsättningar och arbetsätt, men majoriteten anser sig ha förutsättningar nog att uppnå läroplanens intentioner. Detta kan förstås eftersom samtliga pedagogernas väljer att dela in barngruppen i mindre grupper för att

främja arbetet med barnen. Uppdelning av barngrupperna kan vidare förstås vara sambandet mellan mindre barngrupper och pedagogernas förutsättningar till att nå läroplansmålen.

7 Slutdiskussion

7.1 Studien i relation till kommande yrkesroll

Vår intention med vår studie är önskvärt att lyfta pedagogernas syn på barngruppernas storlek i relation till deras dagliga arbete. Vi upplever ämnet både centralt och relevant i relation till vår kommande yrkesutövning och vill därför utföra en egen studie om barngruppers storlek. Återkommande genom vår utbildning har det förts diskussioner kring oron över bristen på utbildad personal och stora barngrupper i förskolan samt hur barngrupperna är av stor vikt i planering och genomförande av vårt pedagogiska arbete. Barngruppsstorlekar är något vi upplevs diskuteras om i både media, på arbetsplatser och hos oss studenter på universitet. En studie utförs utifrån en kvantitativ ansats gav oss möjligheten att undersöka och mäta ett urval av pedagogers syn på ämnet, för att vidare kunna redogöra för relationen mellan barngrupperna och pedagogers arbete samt barnens lärande. Vi fick också möjligheten till att undersöka hur barngruppens storlek ser ut i relation till Skolverkets riktlinjer, vilka visade sig ligga en bit över hos de allra flesta. Vi har fått synliggöra på vilka sätt barngruppen påverkar det pedagogiska arbetet genom att redogöra för tidigare forskning såväl som i resultatet av vår egen undersökning. Vi hoppas att vår studie bidragit till att lyfta upp vikten av barngruppens storlek och på så sätt synliggjort vikten av gruppindelning för att främja arbetet med barnen. I framtiden önskar vi fortsatt mer forskning kring barngruppen och dess betydelse för det pedagogiska arbetet samt om barnens utveckling för att främja arbetet med barnen. Ett intressant vidare forskningsområde hade också varit att långsiktigt studera barns påverkan av stora och små barngrupper. På vilket sätt påverkas deras sociala förmågor, emotionella utveckling och deras vidare utbildning i livet? Ett sådant arbete skulle förstärka vikten av en planerad och strukturerad gruppindelning som stödjer barnen och pedagogernas behov.

7.2 Studien i relation till teori och tidigare forskning

I sambandsanalysen visade det sig att de pedagoger som arbetar med mindre barngrupper ansåg sig i en större utsträckning ha mer förutsättningar för samspel och kontakt med barnen och upplever i större omfattning kunna arbeta med läroplansmålen. Sambandet mellan ökad interaktion med barnen och mindre barngrupper belyser även Skolverket (2016) samt den presenterade tidigare forskningen utförd av De Schipper et al. (2006), Pramling Samuelsson et al. (2015) och Sheridan et al. (2014) där det visade sig att kvalitén i förskolan ökar ju mindre barngrupper pedagogerna arbetar med. Vi kan se att mindre barngrupper oavsett om det sker genom uppdelning av en stor barngrupp eller om avdelningen från början har en mindre barngrupp bidrar till att många pedagoger anser sig ha förutsättningar nog till att genomföra deras pedagogiska arbete. Samtliga pedagoger som deltagit i undersökningen anser att barngruppens storlek påverkar verksamheten i någon mån vilket tolkningsvis är anledningen till att samtliga pedagoger också delar in barngruppen, eftersom en uppdelning av barngrupperna verkar förenkla pedagogernas arbete. Utifrån resultatet ser vi att barngruppens storlek påverkar bland annat pedagogernas val av aktiviteter, pedagogiken i rutin-tillfällen såväl som i samspelet med barnen.

De olika systemen Bronfenbrenner beskriver samspelet och påverkar slutligen förskolornas verksamheter. Beslut om barngruppens storlek är som tidigare nämnt ett beslut som tagits på

exonivå i kommunen. Beslut på makronivå innebär bland annat nya revideringar av läroplanen, FN:s barnkonvention och andra styrdokument, lagar samt resursfördelning till förskolorna vilket alla har en stor inverkan på mikronivån som innebär förskolans verksamheter. Vidare har besluten i de olika nivåerna en inverkan på pedagogernas förutsättningar och arbetssätt i relation till barngruppen. Det är kommunerna själva som utser antalet barn i barngrupperna (Skolverket, 2019) vilket vi också tidigare benämnt. Skolverket (2019) menar att planering av barngrupperna väger in olika kvalitetsfaktorer som personalens kompetens, personaltäthet, sammansättning och antal barn i barngrupperna samt inne- och utemiljön. Det är dessa faktorer som slutligen avgör barngruppens sammansättning. Vårt resultat visar på en bred variation av barngruppsstorlek hos de olika respondenterna vilket kan förstås utifrån att personaltätheten samt utbildningsnivåerna i de olika avdelningarna varierar (tabell 1) från 1 till 3 förskollärare per avdelning och 1 till 2 barnskötare per avdelning. Skolverket (2019) menar att eftersom beslut ska tas utifrån barnens bästa så kan heller inte resurserna fördelas exakt lika då dessa olika faktorer varierar i verksamheterna. Vi får därför bekräftat och kan förstå utifrån systemteorin hur samhällets olika nivåer påverkar verksamheterna och individen och hur samtliga system är beroende av och samspelar med varandra. De som har färre barn i sin barngrupp har i större utsträckning angivit att de hinner arbeta med läroplansmålen. Läroplanen är som tidigare belyst ett beslut som tagits på exonivå där beslut om andra styrdokument även tas, som pedagogerna i sin tur behöver förhålla sig till i deras pedagogiska arbete.

Genom vår webbenkät kunde vi konstatera att en övergripande majoritet av respondenterna upplever att de hinner med sin pedagogiska planering i verksamheten. Däremot var det mindre än hälften av respondenterna som svarade att de *ofta* hinner se till varje barns behov men ingen som svarat att de *alltid* gör det. Detta resultat visar att pedagogerna i stora drag oavsett om de har en mindre eller större barngrupp upplever att de har tid nog för planering i verksamheten, men inte förutsättningar nog till att se varje barn och deras behov. En möjlig förklaring till detta skulle kunna vara att en majoritet av respondenterna på 88, 5% svarat att de *ofta* eller *alltid* delade in barnen i mindre grupper vilket skulle kunna bidra till att pedagogerna lättare får möjlighet till enskild planeringstid. Å andra sidan skulle uppdelningen av barngruppen också kunna bidra till mindre planeringstid i verksamheten då det kräver att det finns tillräckligt med personal på plats för att det ska bli genomförbart. Det finns också en risk när barngruppen delas upp i mindre grupper att pedagogerna enbart ser de barnen de ansvarar för och inte de övriga barnen i gruppen. Det uppdrag som förskollärare har enligt Skolverket (2018) som nämnt i inledningen är att erbjuda varje barn lika möjligheter till att känna delaktighet och att förskollärarna ska se till varje individuellt barns behov. Pedagoger ska erbjuda en trygg miljö genom att ge stöd åt varje barn.

Utifrån Bronfenbrenners systemteori kan vi förstå att pedagoger och barn påverkas i förskolan av beslut som fattas uppifrån både på exonivå i kommunen och på makronivå i samhället. De beslut som fattas i kommunerna exempelvis om barngruppens storlek leder till att pedagogerna måste anpassa sin verksamhet och planering därefter. På samma sätt påverkar Skolverket och läroplanernas krav och ständiga förändring över tid (krononivån) pedagogernas val av prioriteringar (Bronfenbrenner, 1979). Tidigare forskning av Skolverket (2016), De Schipper et al. (2006), Pramling Samuelsson et al. (2015) och Sheridan et al. (2014) liksom resultatet från vår undersökning visar på att större barngrupper kräver striktare strukturer och med andra ord mer planeringstid av pedagogerna i förskolan. Tidigare nämnde vi också Skolverkets rapport från 2016 som poängterar att barngruppens storlek bör ha en lagom sammanställning för att personalen ska kunna uppmärksamma barnens behov, samt att personalen behöver besitta kunskaper i organisering och strukturering av barngruppen för att

kunna uppfylla de krav de har vilande på sina axlar. Kraven på förskollärarna uppifrån på att utföra planering i förskolan leder till att mer tid går till genomförandet av strukturering, planering och utvärdering istället för kontaktskapande och relationer med barnen vilket resulterar i mindre tid till att se barnen och deras behov. Frågan är om dessa ökade krav på pedagogerna i förskolan att "planera och organisera" i själva verket är det som tar bort fokus från barnen och barnens behov? Detta eftersom en del av barngrupperna fortfarande visar sig vara för stora och strukturering är den enda lösningen för att kunna uppnå läroplansmålen.

7.3 Studien i relation till Skolverket

Respondenternas svar i flesta frågorna från tabell 2 visar en spridning, där det framgår att pedagogerna i studien inte upplever något stort problem med barngruppens storlek i relation till deras arbete. Detta kan bero på att de har ett genomtänkt och välplanerat arbetssätt vilket kan bekräftas av resultaten som visar att de har tillräckligt tid för sin planering. Detta bekräftar från svaren om gruppindelningen som visar att det ofta är förekommande i deras arbetssätt. Skolverket (2016) beskriver tydligt betydelsen av kompetens att kunna organisera barnen och barngruppen. Beroende på hur barngruppen organiseras skapas det olika villkor för lärande under dagen, där de barn som går tillsammans med alla barn utan indelning får sämre villkor för lärande. Skolverket (2016) antyder vidare att det då sällan sker planerade aktiviteter utifrån läroplanens mål och det blir svårare att uppmärksamma enskilda barn, och samspela med enskilda barn i deras lärande och omsorg. Mindre barngrupper skapar möjlighet till kommunikation och samtal. Här har pedagogerna, det vill säga mikronivån en stor inverkan på barnens utveckling då det är deras kompetens som är betydande för att skapa möjligheter till interaktion, omsorg och lärande. Resultaten visar också att de inte har stora behov av vikarier vilket kan bero på ett stöd från förskollärräktorerna. Beslut från rektorn och rektors ledarskap kopplas till mesonivån. Skolverket (2016) skriver att det är förskolerektorn som har ansvaret för verksamhetens kvalitet och för att utbildningen utvecklas.

Skolverket (2019) skriver i april 2019 ett pressmeddelande där de framgår att antal barn per personal år 2018 var i genomsnitt 5,1 barn per heltidstjänst och 12,9 barn per utbildad förskollärare. Som tidigare nämnt är riktlinjerna för barn mellan 1 till 3 år 6 till 12 barn och för barn mellan 4 och 5 år kan ett riktmärke vara 9 till 15 barn (Skolverket, 2019). Om vi jämför dessa riktlinjer med vår undersökning så visar resultatet utifrån tabell 1 på att 19 av 26 pedagoger angivit att de har fler än 15 barn i sina barngrupper, vilket är mer än vad riktlinjerna rekommenderar som högst. Det är endast 3 stycken pedagoger med barn 1 till 3 år som angivit att de har en barngruppsstorlek inom Skolverkets riktlinjer det vill säga 12 barn eller mindre för deras barns åldersgrupp. Ingen av de pedagoger med barn 4 till 5 år har en barngrupp på 15 barn eller mindre vilket Skolverkets riktlinjer rekommenderar.

Förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande där utbildningen ska utgå från barnens intressen och behov. Undervisningen ska grunda sig i både planerat såväl som spontant innehåll och barnen ska ges möjligheter till att samspela och kommunicera med varandra. Förskollärares uppdrag och arbetslagets ansvar tydliggörs genomgående i läroplanen där förskollärare ska skapa förutsättningar till att barnen ska känna sig delaktiga och få samma möjligheter, se till varje enskilt barn och även utvärdera och dokumentera arbetet för att kunna reflektera och utveckla verksamhetens arbete vidare. Förskolan ska vara en trygg miljö för barnen med närvarande pedagoger och tillgång till det stöd som varje enskilt barn behöver (Skolverket, 2018). Vi vill lyfta upp dessa delar från läroplanen för att diskutera vikten av resultaten, då bland annat vi fick möjlighet att undersöka om pedagogerna upplever att barngruppens storlek skapar möjligheter. Pedagogerna upplever i stor grad att barngruppen

skapar möjligheter. Samtliga pedagoger som deltog i undersökningen anser att barngruppens storlek påverkar verksamheten och de organiserar därför barngruppen i mindre grupper.

7.4 Diskussion kring metod och genomförande

Vi fick avslutningsvis ett resultat på våra frågeställningar vilket var huvudmålet med studien, där vi fick sammanställa pedagogernas upplevelser kring barngrupperna i relation till deras förutsättningar i arbetet. Svarsfrekvensen blev något mindre än önskat och några bidragande orsaker till detta kan ha varit tidsbrist hos pedagogerna samt rektorerna eller att rektorerna inte vidarebefordrade webbenkäten till sina pedagoger. En nackdel med webbenkäter kan vara just att det resulterar i en låg svarsfrekvens på grund av dessa olika faktorer skriver Barmark och Djurfeldt (2015). Många pedagoger svarade dessvärre efter sista svarsdag trots information om sista datum, vilket resulterade i några bortfall då vi behövde börja med sammanställningen av resultatet. Vår tidsmarginal för arbetet är också en faktor som påverkat bredden i vår undersökning. Då vi haft cirka 10 veckor till förfogande har vi inte haft möjligheten att göra vår studie till en större djupgående undersökning med en större undersökningsgrupp, även om denna studie hade varit mycket intressant att fördjupa sig i ytterligare. Möjligheten att utföra en mindre empirisk undersökning har lett till ett mycket givande och intressant slutresultat. Det har varit ett påfrestande men samtidigt givande process under arbetets gång.

Då vi inte har mycket erfarenhet av kvantitativa studier sedan tidigare så var det mycket att lära om enkät som metod och det finns som alltid ett flertal saker vi i efterhand kan se att vi hade kunnat förbättra. Vi har i efterhand problematiserat webb-enkätens nackdelar där vi såg att ett flertal svar var likadana. Detta kan möjligtvis bero på att två pedagoger från samma avdelning har svarat på enkäten men det är ingenting vi kan säkerställa med tanke på att respondenterna är helt anonyma. Det slumpmässiga urvalet har dock bidragit till en säkrare resultat eftersom vi inte lagt någon egen värdering i val av förskolor, vilket känns positivt för vår studie och dess resultat. Vi har såväl insett i efterhand att vi bör ha varit mer tydliga med hur respondenterna förväntades svara i de öppna frågorna vilket innebär tabell 1 innehållandes de fem första faktafrågorna om avdelningens organisation. Flera av respondenterna vidareutvecklade nämligen sina svar rätt mycket, vilket gjorde sammanställningen av resultatet svårare för oss. Istället kunde vi varit tydliga med att vi enbart ville ha en exempelvis en siffra som svar och inte en längre mening. Nackdelen med öppna frågor enligt Hjalmarsson (2014) är just att de kan bli svårare att mäta. Resultatet i frågorna om avdelningarnas organisation visade dock på breda variationer och av just denna anledning fick respondenterna svara öppet på dessa utan slutna svarsalternativ då det säkerställer att respondenterna faktiskt anger ett korrekt svar, och inte väljer ett eventuellt svarsalternativ som inte riktigt stämmer (Statistiska Centralbyrån, 2016). Öppna frågor resulterade i mer rättfärdiga och korrekta svar, men var svårare och tog längre tid för oss att sammanställa i Excel.

7.5 Sammanfattande slutsats

Vi fick tillbaka ett resultat där vi såg hur barngruppernas storlek samt personaltätheten såg ut och kunde därmed räkna ut antal barn per personal, vilket vi jämförde med Skolverkets riktlinjer där det framkom att barngrupperna i stor marginal är större än rekommendationen. I relation till våra frågeställningar kom det fram att samtliga pedagoger upplever att barngruppens storlek har en påverkan på verksamheten. Pedagogernas hade blandade upplevelser vad gäller förutsättningar till det pedagogiska arbetet men vi kunde tydligt se att många pedagoger väljer att dela in barngruppen i mindre grupper. Arbetet med mindre

barngrupper går att genomföra antingen genom att dela upp en större barngrupp i mindre grupper eller redan ha en mindre barngrupp på sin avdelning. Detta kan vara en bidragande faktor till att många pedagoger angivit att de har förutsättningar nog i sitt arbete i relation till barngruppen.

Studien bekräftade att barngruppernas storlek har en påverkan på verksamheten såväl som pedagogernas förutsättningar och arbetssätt. Många angav sig ha förutsättningar nog i de olika faktorerna vilket vi tolkar har att göra med indelningen av barngrupperna. Dock var det ingen av respondenterna som upplevde att de alltid ser varje barns enskilda behov i deras verksamheter. Slutligen stödjer vårt resultat tidigare forskning som visat att mindre barngrupper främja det pedagogiska arbetet såväl som barnens lärande och utveckling. Men vår studie visar att många av pedagogerna fortfarande arbetar med större barngrupper än vad som rekommenderas i enlighet med Skolverkets restriktioner vilket resulterar i att pedagogerna inte har möjlighet att se till varje barns behov och därför får svårigheter att utföra sitt pedagogiska uppdrag. Skolverket (2018) skrev i ett pressmeddelande i april 2018 ut att barngrupperna fortsätter att minska enligt statistik, vilket känns positivt och värdefullt för både pedagoger och barn eftersom studien visar på att barngruppernas storlek har en betydande inverkan i pedagogernas arbete med barnen.

Referenslista

- Barman, M., & Djurfeldt, G. (2018) *Statistisk verktygslåda - att förstå och förändra världen med siffror*. Studentlitteratur: AB
- Blohm, L., (2017) Stora barngrupper största problemet i förskolan:
<https://lararnastidning.se/stora-barngrupper-storsta-problemet-i-forskolan/>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge, MA: Harvard University Press. [[Google Scholar](#)]
- De Schipper, E., Riksen-Walraven, M., & Geurts, S. (2006). *Effects of child-caregiver ratio on the interactions between caregivers and children in child-care centers: An experimental study*. *Child Development*, 77(4), 861–874. Hämtad från:
<https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2006.00907.CrossRefGoogle Scholar>
- Eriksson Barajas, K., Forsberg, C. & Wengström, Y. (2013). Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap: vägledning vid examensarbetet och vetenskapliga artiklar. (1. utg). Stockholm: Natur & Kultur.
- Leggett, N., & Ford, M. (2013). *A fine balance: Understanding the roles educators and children play as intentional teachers and intentional learners within the early years learning framework*. *Australasian Journal of Early Childhood*, 38(4), 42–50.
[CrossRefGoogle Scholar](#)
- Lohmander, M.K., & Pramling Samuelsson, I. (2015) *Play and Learning in early childhood education in Sweden*
<http://psychologyinrussia.com/volumes/index.php?article=3687>
- Löfdahl, A., Hjalmarsson, M., & Franzén, K. (2014) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Liber: Stockholm
- Maslow, A.H. (2013). *A theory of human motivation*. Mansfield Center, CT: Martino Publishing.
- Schipper, E., Riksen-Walraven, M., & Geurts, S. (2006) *Effects of Child–Caregiver Ratio on the Interactions Between Caregivers and Children in Child-Care Centers: An Experimental Study*:
<https://srcd-onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/full/10.1111/j.1467-8624.2006.00907.x>
- Sheridan, S., Pramling Samuelsson, I., Williams, P., (2014) *Group size and organisation conditions for children's learning in preschool: a teachers perspective* <https://www-tandfonline-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/full/10.1080/00131881.2014.965562>
- Sheridan, S., Pramling Samuelsson, I., Williams, P., (2015) *Stora barngrupper i förskolan relaterat till läroplanens intentioner*
<https://journals.hioa.no/index.php/nbf/article/view/1012/1173>

- Skolverket (2019) *Andelen förskollärare minskar*: <https://www.skolverket.se/om-oss/press/pressmeddelanden/pressmeddelanden/2019-04-09-andelen-forskollarare-minskar>
- Skolverket (2016) *Barngruppens storlek i förskolan*:
<https://goteborgsregionen.se/download/18.6ad2ee81547b4335525f45/1462361896894/Skolverkets+rapport+Barngrupper+storlek+i+f%C3%B6rskolan.pdf>
- Skolverket (2018) *Barngruppernas storlek fortsätter att minska*
<https://www.skolverket.se/om-oss/press/pressmeddelanden/pressmeddelanden/2018-04-25-barngruppernas-storlek-fortsatter-att-minska>
- Skolverket (2019) *Barn och personal i förskolan per 15 oktober 2018*
<https://www.skolverket.se/getFile?file=4068>
- Skolverket (2018) *Läroplan för förskolan*:
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>
- Skolverket (2016) *Så här fungerar förskolan: Riktmärken för antal barn*
<https://www.skolverket.se/for-dig-som-ar.../elev-eller-foralder/skolans-organisation/sa-har-fungerar-forskolan>
- Social Ecological System Model, Urie Bronfenbrenner, 1979:
https://www.researchgate.net/figure/Social-Ecological-System-Model-Urie-Bronfenbrenner-1979_fig1_335797760
- Persson, A., (2016) Statistiska centralbyrån: *Frågor och svar om frågekonstruktion i enkät- och intervju-undersökningar*
https://www.scb.se/contentassets/c6dd18d66ab240e89d674ce728e4145f/ov9999_2016a01_br_x08br1601.pdf
- SVT. (2019) *Stora barngrupper på förskolan*. Hämtad 2019-11-11 från
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasterbotten/stora-barngrupper-pa-forskolorna-lararforbundet-larmar-o9m-hog-arbetsbelastning>
- Trost, J. (2012). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.
- Vetenskapsrådet (2017) *Forskningsetik - Etik i forskningen*
<https://www.vr.se/uppdrag/etik/etik-i-forskningen.html>
- Wasik, B. (2008) When fewer is more: Small groups in early childhood classrooms. *Early Childhood Education Journal*, 515-521.
https://www.researchgate.net/publication/226170009_When_Fewer_Is_More_Small_Groups_in_Early_Childhood_Classrooms

Bilagor

Bilaga 1

Informationsbrev:

Till förskollärare och barnskötare i Din förskola

Vi ser gärna att du vidarebefordrar detta vidare till era barnskötare och förskollärare!

Vi är två studenter, Melina Skog och Stephanie Jubell, som läser sjätte terminen på förskolläraryrket vid Göteborgs Universitet. Vi skall nu skriva vårt examensarbete. Examensarbetet har som syfte att undersöka förskollärares och barnskötarens syn på barngruppens storlek i relation till deras arbetssätt och förutsättningar för arbete med barnens välmående, utveckling och lärande. Vi tycker att ämnet känns både relevant och centralt för vår kommande yrkesroll och önskar därför få möjlighet att belysa just Eran syn av barngrupperna och dess storlek.

Vår studie kommer att genomföras med en webbenkät som skickas till 70 slumpmässigt utvalda förskolor i Göteborgs kommun. Vi är tacksamma om Du kan svara på vår enkät, då Dina svar är mycket betydelsefulla för genomförandet av vårt examensarbete samtidigt som det bidrar till kunskap för vårt framtida arbete i förskolan. Enkäten består av 10 frågor med svarsalternativ och 5 frågor med fria, korta svar och det tar endast ca 5-10 minuter.

Vi utgår från de forskningsetiska principerna som innebär att din medverkan är frivillig och Du kan när som helst avbryta Din medverkan utan närmare motivering. Dina svar kommer vara anonyma och endast användas i statistiska analyser för vårt examensarbete. Redovisningen av resultaten kommer att ske inom ramen av vårt examensarbete och ingen individ kommer att kunna identifieras. Ni kommer självklart få ta del av resultaten om det önskas när uppsatsen är godkänd och publicerad i början av nästa år.

Ni svarar på enkäten här: <https://forms.gle/SQQasswHyshR7JX6A>

Vi vill ha ditt svar senast 26 november. Vi kommer skicka ut en påminnelse efter ca en vecka. Vi ser gärna att en förskollärare och en barnskötare svarar om möjligt, för att nå ett brett urval av pedagoger. Observera att det står att svaren att registrerade efteråt, så ni inte svarar på enkäten två gånger.

Vid frågor eller funderingar kring enkäten så får Du gärna höra av Dig till oss på mejl:

Studenter: gusolofme@student.gu.se, gusmatstb@student.gu.se

Handledare: panagiota.nasiopoulou@gu.se

Kursledare: lana.sotevik@gu.se

/Stephanie Jubell och Melina Skog

Bilaga 2

Hur många barn har ni i en full barngrupp på er avdelning? *

Kort svarstext

Hur mycket personal har ni på er avdelning? *

Kort svarstext

Hur många utbildade förskollärare är ni på er avdelning? *

Kort svarstext

Hur många barnskötare är ni på er avdelning? *

Kort svarstext

Vad har ni för åldrar i barngruppen? *

Vad har ni för åldrar i barngruppen? *

Kort svarstext

Upplever du att du hinner se och bekräfta varje barns behov? *

- Aldrig
- Sällan
- Ibland
- Ofta
- Alltid

Upplever du att ni har tillräcklig tid för er planering? *

- Aldrig

Upplever du att ni har tillräcklig tid för en planering:

- Aldrig
- Sällan
- Ibland
- Ofta
- Alltid

⋮

Upplever du att barngruppens storlek påverkar ert arbete i verksamheten? *

- Aldrig
- Sällan
- Ibland
- Ofta
- Alltid

Upplever du att barngruppens storlek skapar förutsättningar nog till samspel/kontakt med barnen? *

- Aldrig
- Sällan
- Ibland
- Ofta
- Alltid

Upplever ni att barngruppens storlek skapar förutsättningar nog att uppfylla läroplansmålen? *

- Aldrig
- Sällan
- Ibland

Ibland

Ofta

Alltid

Hur ofta är ni i behov av vikarier? *

Aldrig

Sällan

Ibland

Ofta

Alltid

Hur ofta upplever ni att ni hinner med planerade/önskade aktiviteter? *

Sällan

Ibland

Ofta

Alltid

Hur ofta hinner ni med den pedagogik ni önskar i rutintillfällen som vid påklädning/måltider? *

Aldrig

Sällan

Ibland

Ofta

Alltid

Delar ni ofta upp barngruppen i mindre grupper? *

- Aldrig
- Sällan
- Ibland
- Ofta
- Alltid

Har ni någon gång valt bort aktiviteter/temaarbeten på grund av barngruppens storlek? *

- Aldrig
- Sällan
- Ibland
-